

SARS NA TIEJENSI TA NSINDZISO WO LANDZELELA NAWU VA TEKA GOZA EHENHLA KA TINHUNDZU LETI NGA RIKI ENAWINI

Pretoria, 27 Nhlangua 2022: Tinhundzu leti nga riki enawini leti durhaka mamiliyoni ya tirhandi ti tekiwile eka switirhwana swa nhlanguano swo hlayanyana leswi endliweke hi matshalatshala ma ntirhisano eka SARS eka n'hweti leyi nga hundza.

- Xitirhwana lexi fambisiweke hi vunhlori exikarhi ka swipano swa nsindziso wo landzelela nawu eka SARS na Vukorhokeri bya Maphorisa bya Afrika-Dzonga (SAPS) xi humelerile hi ti 25 Nhlangua 2022 lexi xakelanaka na nsivelo na vhumbunulo wa ngungumeriso wo tlula ndzilekani na nkavulandzelelanawu wa Khasitomo na Ekisayizi eka vumaki bya sigarete na fole.

Swipano swa Nsindziso wo Landzelela Nawu swa SARS leswi rhumeriweke eEast Rand eGauteng no seketeriwa hi SARS, swi kumile thiraka yi ri karhi yi layichulula fole rimbisi, leri ehleketeleriwaka ku va ri tundziwile ku suka eZimbabwe, evuhlayiselweni. Xipano xi tlhele xi kuma nomboro yo hlaya ya mabokisi ma fole rimbisi, lama chichiweke evuhlayiselweni.

Swi tumbuluxiwile ku ya emahlweni leswaku fole, leri a ri kongome eka Vuhlayiselo bya Tinhundzu, ri hambukisiwile hi ndlela leyi nga riki enawini ku ya evuhlayiselweni lebyi nga tsarisawangiki. Leswi i ku tlula nawu ka Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi.

Swipano swa Nhlanguano swa Nsindziso wo Landzelela Nawu swi endlile nkambelo wo hetiseka, naswona tinhundzu leti landzelaka ti khomiwile ku lavisisiwa ku ya emahlweni.

- 472 wa mabokisi ma fole rimbisi na nkoka wa Khasitomo wa R10 919 000 (ku katsa na mixakaxibalo na Vat)
- Thiraka leyi fambisaka mabokisi ma fole rimbisi ra nkoka wa R2 500 000.

Ku khomiwa kumbirhi ku endliwile naswona ndzavisiso wu ya emahlweni..

- Hi ti 23 Nhlangua 2022, muofisiri wa Khasitomo loyi a tirhaka eKopfontein u endlile nkambelo wa thiraka leyi ngheneke eAfrika-Dzonga ku suka eBotswana. Muofisiri u lemukile swin'wana swo ka swi nga twisiseki no lerisa muchayeri ku

pfula xindhawana xa rihunyi. Khumehungu wa vavanuna va kumiwile va tumbetiwile exindhawanini xa vun'wa ehansi ka xigolonyana. Ku ehleketeleriwa leswaku vavanuna lava va suka eMalawi no ringeta ku nghena eAfrika-Dzonga swi nga ri enawini. Kheyisi yi yisiwile eka Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya na SAPS.

- Exikarhi ka ti 18 na 21 Nhlangua, tindhawu to kambela ti endlile emagondzwenikulu ekusuhi na tindhawu to nghena no huma eNorthwest, Limpopo na Gauteng leti kongomisiweke eka nsivelo na vhumbunulo wa vuxavisi lebyi nga riki enawini na ngungumeriso wa ntlulandzilekani wa tinhundzu to fana na swihumelerisiwa swa tisigarete na fole. Mivuyelo a yi ri hi ndlela leyi:
 - Hi ti 19 Nhlangua 2022 xipano xa nsindziso wo landzelela nawu xa Khasitomo xi yimisile no secha movha ehandle ka Mokopane no kuma muchayeri a ri na mabondlolo ma 11 650 wa swidzidziharisi leswi cincaka mahanyelo, ku nga *Khat*, na ntiko hinkwawo wa 249kg na nkoka wa R700 600. Muchayeri u khomiwile, swidzidziharisi swo cinca mahanyelo swi tekiwile no nyiketwa eka Vukorhokeri bya Maphorisa bya Afrika-Dzonga.

- Nakambe, ku sukela hi ti 18 ku fikela 21 Nhlangua eka swifundzakulu swinharhu hinkwaswo, Xipano xa Nsindziso wo Landzelela Nawu xi endlile switirhwana swa nkongomiso eka vuxavisi lava ehleketeleriwaka ku tsandzeka ku landzelela Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi hi mhaka ya vuxavisi lebyi nga riki enawini eka swihumelerisiwa swa tisigarete na fole. Mitlulo ya nawu yi katsa nxavohansi, mpfumaleko wa vumbhoni bya hakelo, mpfumaleko wa tiinivhoyisi ta ntiyiso, maphakete ma tisigarete lama nga landzeleriki Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi na Nawu wa Swihumelerisiwa swa Fole swo fana na xitempe xa dayimani kumbe mpfumelelo wa lemukiso wa swa rihanyo. Ntsengo wa 81 wa tikheyisi letikulu laha yin'we yi nga na 50 wa tikhathoni ta tisigarete ta nkoka wa R1 277 000 ti tekiwile.
- Exifundzeni xa North-West, tikhirimi ta xikandza leti tundziweke swi nga ri enawini ta nkoka wa R104 000 ti tekiwile enkarhini wa xitirhwana.

- Nghenelelo wa nhlanganelo exikarhi ka NRRT na SAPS eGauteng hi ti 13 Nhlangua 2022 wu fikisile eka vhumbunulo no khomiwa ka tinhundzu leti nga riki enawini leti landzelaka:
 - Xihoko, Phakeji na Michini yo Hluta lewi nga riki enawini swa nkoka wa R1 525 800
 - Swihumelerisiwa swa tisigarete na fole leswi nga riki enawini: 653 wa tikheyisi letikulu leti nga na 50 wa tikhathoni ta tisigarete ha yin'we ta nkoka wa R9 118 355.
 - Swiambalo, Malapi, Dzovo na Titanghu leswi ehleketeleriwaka ku va swi tundziwile hi ndlela leyi nga riki enawini swa nkoka wa R1 500 000.

- Xipano xa *Customs & Excise National Rapid Response Team* (NRRT) na SAPS va hlamurile eka vuxokoxoko mayelana na vuhlayiselo lebyi nga na swihumelerisiwa swa fole leswi ehleketeleriwaka ku va swi nga ri enawini eFordsburg Johannesburg hi ti 7 Nhlangua 2022. Endzhaku ka nkambelo, xipano xi kumile swihumelerisiwa swa fole swo ncakunyiwa. Muxavisi a nga kotangi ku humesa vumbhoni bya switsariwa swa ntundzo naswona tanihisweswo, xileriso xo khoma xi humesiwile na nkoka lowu pimanisiweke wa R100 000 loko ka ha languteriwile vulavisisi byo ya emahlweni byo ngungumerisiwa ka swihumelerisiwa swa fole leswi nga riki enawini.

- Hi ti 29 Ndzati, Swipano swa Nsindziso wo Landzelerisa Xibalo eka SARS swi endlile Xitirhwana xa Nhlanguano xa Nsindziso wo Landzelerisa Xibalo xa SARS/SAPS eJohannesburg, hi ku kongomisa eka tinhundzu ta swiambalo, malapi, dzovo na titanghu (CTFL) leti ehleketeleriwaka ku va ti ngungumerisiwile. Nghenelelo lowu wa nhlanguano wu fikelerisile eka ku khomiwa ka tinhundzu ta CTFL, leti ehleketeleriweke ku va ti ngungumerisiwile laha tikweni, leti nga va ka na ntlulanawu wa Timfanelo ta Nhundzu ya swa Miehleketo. Tinhundzu leti nga na nkoka wa R31 million, ti le ku khomiweni hi SARS ku lavisisiwa ku ya emahlweni. Munhu un'we u khomeriwile ku va a lavile ku ba mati tingwenya ti etlela enkarhini wa xitirhwana xa nhlanguano.

Khomixinara wa SARS Ttn Edward Kieswetter u ndhundhuzerile vaofisiri va nsindziso wo landzelela nawu lava ngheneleleke eka switirhwana swa nhlangelelo, leswi fikiseke eka ku tekiwa no khomiwa ka vaehleketeleriwa lava ngheneleleke eka vugevenga. U te: "SARS, hi ku tirha na tiejensi tin'wana ta nsindziso wo landzelela nawu, yi ta ya emahlweni yi tiyisisa leswaku lava nghenelelaka eku onheni ka milawu ya tiko ra hina va ta tshuneleriwa no tirhana na vona hi voko ra nsimbi. Eka vahakelaxibalo va nga landzeleriki nawu, hi tsakela ku rhumela hungu ra leswaku SARS yi ta endla swi nonoha no durha eka lava ti nghenisaka eka xendlo xo biha xa vugevenga.

Ku kuma voxokoxoko ku ya mahlweni, u komberiwa ku tihlanganisa na SARSMedia@sars.gov.za